

Sprawozdanie z pracy Pełnomocnika Wojewody Opolskiego do spraw mniejszości narodowych i etnicznych za rok 2024 i 2025

1. Liczba spotkań ze środowiskami mniejszości narodowych i etnicznych, w tym organizowanych z inicjatywy Pełnomocnika.

- 1) Mniejszość romska: 4 (raz na pół roku) spotkania organizowane z inicjatywy Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego, do tego bieżący kontakt telefoniczny i spotkania o charakterze roboczym dot. realizacji *Program integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021-2030*;
- 2) Mniejszość niemiecka: kontakt z organizacjami mniejszości niemieckiej ma charakter bieżący (stała współpraca);
- 3) Organizacje śląskie: 2 z inicjatywy środowisk śląskich,
- 4) Inne mniejszości: choć wg danych spisowych w woj. opolskim reprezentowane są wszystkie uznane mniejszości, to jedynie mniejszość niemiecka i romska posiada własne organizacje.

2. Koordynowanie na obszarze województwa działań organów administracji rządowej, realizujących zadania na rzecz mniejszości – proszę przedstawić syntetyczny opis działań w tym zakresie

- 1) W 2024 i 2025 r. działania Pełnomocnika Wojewody Opolskiego do spraw mniejszości narodowych i etnicznych oraz pracowników Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego (w ramach Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców) w tym z zakresie koncentrowały się na obsłudze merytorycznej i finansowo-księgowej *Program integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021-2030*.
- 2) W 2024 i 2025 r. do Wojewody Opolskiego nie wpłynęły wnioski dotyczące wpisania gmin z terenu województwa opolskiego do Rejestru gmin, na których obszarze są używane nazwy w języku mniejszości i Urzędowego Rejestru Gmin, w których jest używany język pomocniczy.

3. Podejmowanie działań na rzecz respektowania praw mniejszości i przeciwdziałanie ewentualnemu naruszaniu tych praw i dyskryminacji osób należących do mniejszości – proszę przedstawić syntetyczny opis działań w tym zakresie

Działania w tym zakresie obejmowały przede wszystkim uczestnictwo i współorganizacja (wkład merytoryczny i organizacyjny) przedsięwzięć, których celem była promocja praw mniejszości narodowych i etnicznych, postaw tolerancji, otwartości i poszanowania różnorodności:

- 1) Współpraca przy organizacji debaty „Mniejszości – demokracja – państwo. O roli mniejszości narodowych i etnicznych w polskiej demokracji”
Data: 4 października 2024 r.,
Organizatorzy: Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej we współpracy z Instytutem Nauk o Polityce i Administracji UO
Miejsce: Opole
- 2) Złoty Wykład Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej pt. „Śląsk Opolski i jego tożsamość”
Data: 18 października 2024 r.
Organizator: Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej, współpraca z samorządem Gminy Kolonowskie
Miejsce: Kolonowskie
- 3) Złoty Wykład Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej pt. „Rola mniejszości niemieckiej w transformacji ustrojowej w Polsce”
Data: 14 listopada 2024 r.
Organizator: Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej

Miejsce: Gogolin, współpraca z samorządem Gminy i Miasta Gogolin

- 4) Debata pt. „80 lat po wojnie – pamięć, edukacja, tożsamość”
Data: 30 maja 2025 r.
Organizator: Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej, współpraca z Instytutem Nauk o Polityce i Administracji Uniwersytetu Opolskiego
- 5) Debata „Różnorodność bogactwem Śląska Opolskiego”
Data: 22 października 2025 r.
Organizator: Wydawnictwo Silesiana, we współpracy Instytut Nauk o Polityce i Administracji Uniwersytetu Opolskiego
Miejsce: Opole
- 6) Szkolenie pt. „Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce – społeczno-kulturowa i prawna”
Data: 27 listopada 2025 r.
Organizator: Komenda Wojewódzka w Opolu

4. Podejmowanie działań na rzecz rozwiązywania problemów mniejszości – proszę przedstawić syntetyczny opis działań w tym zakresie

- 1) Organizacja spotkania konsultacyjno-informacyjnego z Asystentami Edukacji Romskiej i organizacjami romskimi z terenu woj. opolskiego.
Data: 18 października 2024 r.
Miejsce: Opole, Opolski Urząd Wojewódzki
- 2) Współorganizacja posiedzenia wyjazdowego Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP
Data: 22 września 2025 r.
Miejsce: Opole
- 3) Organizacja forum pełnomocników wojewodów ds. mniejszości narodowych i etnicznych w ramach międzynarodowej konferencji naukowej pt. „Kongres o Mniejszościach. Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce i Europie – społeczeństwo, polityka, państwo”
Data: 24 września 2025 r.
Miejsce: Opole

5. Podejmowanie działań na rzecz respektowania praw osób posługujących się językiem regionalnym – proszę przedstawić syntetyczny opis działań w tym zakresie

Na terenie województwa nie ma aktywnych organizacji zrzeszających osoby posługujące się językiem regionalnym, choć funkcjonują podmioty, które podejmują działania na rzecz promocji języka śląskiego i uzyskania przez niego statusu języka regionalnego. Mowa o m. in. Stowarzyszeniu Osób Narodowości Śląskiej.

6. Lista organizacji mniejszości narodowych i etnicznych, z którymi Pełnomocnik jest w stałym kontakcie

Organizacje mniejszości niemieckiej:

- 1) Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce
- 2) Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim
- 3) Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej,
- 4) Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej.

Niemieckie Towarzystwo Oświatowe.

Organizacje mniejszości romskiej:

- 5) Towarzystwo Kulturalno - Społeczne Romów w Głubczycach
- 6) Towarzystwo Społeczno - Kulturalne Romów w RP z siedzibą w Kędzierzynie - Koźlu,
- 7) Stowarzyszenie Kultury i Edukacji Romów w Prudniku.
- 8) Brzeskie Stowarzyszenie Romów i Miłośników Kultury Romskiej "Parni Ciercheń" - "Biała Gwiazda",
- 9) Stowarzyszenie „Brzdąc” w Kędzierzynie-Koźlu,
- 10) Prudnicki Ośrodek Kultury,
- 11) Stowarzyszenie „Zawsze Dziecko” w Kędzierzynie-Koźlu.

7. Lista znanych Pełnomocnikowi organizacji i środowisk mniejszości narodowych i etnicznych działających na terenie województwa

Lista organizacji i środowisk mniejszości narodowych i etnicznych działających na terenie województwa opolskiego pozostaje od lat niezmienna i obejmuje podmioty tworzone przez mniejszości etniczną romską i narodową niemiecką.

Do aktywnych organizacji romskich, których aktywność koncentruje się głównie na realizacji działań w ramach Programu integracji zaliczamy:

- 1) Towarzystwo Kulturalno - Społeczne Romów w Głubczycach
- 2) Towarzystwo Społeczno - Kulturalne Romów w RP z siedzibą w Kędzierzynie - Koźlu,
- 3) Stowarzyszenie Kultury i Edukacji Romów w Prudniku.
- 4) Brzeskie Stowarzyszenie Romów i Miłośników Kultury Romskiej "Parni Ciercheń" - "Biała Gwiazda",
- 5) Stowarzyszenie „Brzdąc” w Kędzierzynie-Koźlu,
- 6) Prudnicki Ośrodek Kultury,
- 7) Stowarzyszenie „Zawsze Dziecko” w Kędzierzynie-Koźlu.
- 8)

Województwo opolskie jest centrum życia społeczno-kulturalnego mniejszości niemieckiej, dlatego Opole i region są siedzibą dla (na podstawie <https://vdg.pl/organizacje-mniejszosci-niemieckiej-w-polsce/>):

- 1) Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce,
- 2) Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim,
- 3) Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej,
- 4) Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej,
- 5) Związku Młodzieży Mniejszości Niemieckiej w Rzeczypospolitej Polskiej – BJDM,
- 6) Izby Gospodarczej Śląsk,
- 7) Związku Śląskich Rolników,
- 8) Związku Śląskich Kobiet Wiejskich,
- 9) Niemieckiego Towarzystwa Oświatowego,
- 10) Towarzystwa Dobroczynnego Niemców na Śląsku,
- 11) Towarzystwa Akademickiego Salia-Silesia,
- 12) Stowarzyszenia Pro Liberis Silesiae,
- 13) Polsko-Niemieckiego Centrum Bibliotek, Mediów, Kultury i Badań Naukowych im. Josepha von Eichendorffa w Opolu,
- 14) Stowarzyszenia Oświatowego Koźle Rogi,
- 15) Konwersatorium im. Josepha von Eichendorffa,
- 16) Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Grodzisko - Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Grodzisku.

8. Współpraca Pełnomocnika z innymi instytucjami lub organizacjami, zajmującymi się problematyką mniejszościową – proszę przedstawić syntetyczny opis działań w tym zakresie

- 1) Udział w I Kongresie Badaczy i Badaczek Granic i Pogranicza (w tym zajmujących się problematyką mniejszości narodowych i etnicznych)

Organizator: Uniwersytet Opolski, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Adama Mickiewicza, Polskie Towarzystwo Socjologiczne

Data: 16-18 września 2024 r.

Miejsce: Wrocław-Opole

- 2) Współpraca i konsultacje (spotkania robocze) z Wojewódzkim Urzędem Pracy w Opolu w zakresie prezentacji i promocji projektów realizowane przez WUP w Opolu, na rzecz społeczności romskiej w 2024 i 2025 r. (kilka spotkań);
 - 3) Współpraca z Urzędem Marszałkowskim Województwa Opolskiego (Pełnomocnik Zarządu Województwa Opolskiego ds. Wielokulturowości), Domem Współpracy Polsko-Niemieckiej, Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej w przygotowywaniu merytorycznym i organizacyjnym „Kongresu o Mniejszościach. Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce i Europie – społeczeństwo, polityka, państwo, który odbył się w Opolu w dniach 23 – 24 września 2025 r.;
- Główny organizator: Uniwersytet Opolski, współorganizator: Opolski Urząd Wojewódzki

9. Udział Pełnomocnika lub innych osób zajmujących się sprawami mniejszości narodowych i etnicznych w organizowanych przez mniejszości narodowe i etniczne imprezach i spotkaniach, na które zostali zaproszeni w ramach kreowania pozytywnego wizerunku mniejszości narodowych i etnicznych (proszę wymienić)

- 1) XXX Konkurs Recytatorski w języku niemieckim „Młódzież recytuje poezję” / „Jugend tragt Gedichte vor”

Organizator: Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim

Data: 11 czerwca 2024 r.

Miejsce: Opole

- 2) Seminarium Śląskie „Śląska mozaika – rola wielokulturowości w kształtowaniu regionu

Organizator: Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej

Data: 28-30 października 2024 r.

Miejsce: Opole

- 3) Festiwal Kultury Romskiej

Organizator: Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 im. Powstańców Śląskich w Kędzierzynie-Koźlu oraz społeczność romska gminy

Data: 15 listopada 2024 r.

Miejsce: Kędzierzyn-Koźle

- 4) Obchody 80. rocznicy Tragedii Górnośląskiej w Łambinowicach

Organizator: Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Opolu-Łambinowicach, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych Niemców w Polsce

Data: 26 stycznia 2025 r.

Miejsce: Łambinowice

- 5) XXXI Konkurs Recytatorski w języku niemieckim „Młódzież recytuje poezję” / „Jugend trägt Gedichte vor”

Organizator: Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim (we współpracy z MDK w Opolu)

Data: 3 czerwca 2025 r. (finał)

Miejsce: Opole – Studenckie Centrum Kultury Uniwersytetu Opolskiego

- 6) Festiwal Kultury Romskiej

Organizator: Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 im. Powstańców Śląskich w Kędzierzynie-Koźlu

Data: 7 listopada 2025 r.

Miejsce: Kędzierzyn-Koźle – Dom Kultury „ChemiK”

- 7) XXX Seminarium Śląskie (jubileuszowe) „Górnośląskie ślady w kulturze i nauce Europy”

Organizator: Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej

Data: 28–30 października 2025 r.

Miejsce: Kamień Śląski (Zamek) i Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smółki w Opolu

10. Czy w 2024 i 2025 r. zaszła konieczność podjęcia przez Pełnomocnika interwencji w sytuacjach konfliktowych?

TAK ☒

NIE ☐

11. Jeśli odpowiedź na powyższe pytanie była twierdząca, proszę o krótkie opisanie poniżej interwencji (w tym mediacji) podjętych w takich sytuacjach.

- 1) 28 października 2024 r., do pełnomocnika wojewody opolskiego ds. mnie wpłynęło zgłoszenie sytuacji konfliktowej z terenu Kędzierzyna-Koźła, polegającej na tym, że do przedstawicieli mniejszości romskiej z Kędzierzyna-Koźła kierowano obelżywe komentarze i groźby. Interwencja pełnomocnika polegała na zwróceniu się do komendy miejskiej Policji w Kędzierzynie-Koźlu z w prośbą o interwencję i podjęcie stosownych działań, w także w celu rozpoznania, czy nie doszło do złamania art. 257 Kodeksu Karnego. Z informacji uzyskanych następnie od przedstawicieli mniejszości romskiej z Kędzierzyna-Koźła wynika, że sytuacja została rozwiązana.

12. Opis pozostałych najważniejszych działań podjętych przez Pełnomocnika w ostatnim roku, w tym m.in. opis wdrażanych programów dotyczących mniejszości narodowych i etnicznych oraz działań podjętych w celu szerokiego informowania społeczeństwa większościowego o efektach działań w ramach Programu integracji¹

- 1) Organizacja spotkania informacyjno-integracyjnego nt. założeń realizacji *Programu integracji* na 2024 r., w spotkaniu wzięli udział przedstawiciele aktywnych organizacji romskich z terenu województwa opolskiego, asystenci edukacji romskiej, przedstawiciele Opolskiego Kuratorium Oświaty i Wojewódzkiego Urzędu Pracy.
Data: 18 października 2024 r.,
Miejsce: Opolski Urząd Wojewódzki:

13. Inne uwagi

Podobnie jak w przypadku uwag sygnalizowanych w 2025 r., istnieje potrzeba nowelizacji ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych i o języku regionalnym oraz rozporządzeń wykonawczych nie tylko w obszarze dostosowania przepisów ustawy do aktualnych uwarunkowań społeczno-demograficznych w Polsce, a ponadto w odniesieniu do wzmocnienia kompetencji wojewody.

Wojewoda nie dysponuje wyodrębnionym budżetem na zadania, które nakłada na niego ustawa, nie ma więc w praktyce możliwości realizacji inicjatyw własnych. Pełnomocnik jeśli chce wykazać się ponadstandardową aktywnością musi poszukiwać albo wykorzystywać możliwości (organizacyjne i finansowe) innych podmiotów. Za przykład w tym zakresie można podać zrealizowane w 2025 r. przedsięwzięcie pt. „Kongres o Mniejszościach”, które angażowało środowiska naukowe, mniejszościowe i administracyjne, ale było możliwe tylko dzięki współpracy kilku instytucji.

¹ Programu integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021-2030

--

Marek Mazurkiewicz
Pełnomocnik Wojewody Opolskiego
ds. Mniejszości Narodowych Etnicznych